

ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ ΤΙΜΗΜΕΝΟΥ ΓΑΛΛΑΡΟΥ

Γλωσσάρι

01

- κακομάζαλος (στ. 3) = ταλαίπωρος, φουκαριάρης
- ἐπέστρωσαν (στ. 6) = ξεσέλωσαν
- παραβοσκινθῆ (στ. 7) = να βοσκήσει με την ψυχή του
- ἀμπουκώνεις (στ. 13) = τρωσ («μπουκώνεσαι με φαῖ»)
- προγευτοῦμε (στ. 15) = να φάμε πρόγευμα (πρωινό)
- παραβλέπουν (στ. 17) = κοιτάζουν να τον βλάψουν
- ἐφεύρεμα (στ. 21) = τέχνασμα
- βιγλίζει (στ. 30) = παρακολουθεί
- ζαγάρια, ζαγαρογυρευτάδες (στ. 32) = κυνηγετικά σκυλιά
- Λουμπαρδέαν (στ. 33) = από τη Λομβαρδία (Β. Ιταλία)
- ζάγανοι, ξιφθερογυρευτάδες (στ. 35) = αρπακτικά πουλιά
- ξυλοσοφῆς (στ. 49) = «φιλοσοφείς», αμπελοφιλοσοφείς
- ἀστρονόμισσα (στ. 57) = αστρολόγος, ξέρω να διαβάζω τα αστέρια
- νομοκάνονον (στ. 58) = σύνολο εκκλησιαστικών κανόνων
- μάθε νὰ συντυχαίνης (στ. 65) = μάθε να μιλάς σωστά
- ἀποκρισιάρης (στ. 76) = πληρεξούσιος, εκπρόσωπος των επισκόπων (πρόκειται για δημόσιο αξίωμα)
- μισθόν (στ. 85) = α) ανταμοιβή σε αυτή τη ζωή (όπως σήμερα), β) ανταμοιβή στην επόμενη ζωή για τις καλές πράξεις σε αυτή (αυτή η σημασία πιο πολύ εδώ)
- δυναστεία (στ. 88) = διά της βίας
- μεσάσαντες τὸ πέλαγος μετὰ καλῆς εὐδίας (στ. 95) = αφού / όταν έφτασαν στο μέσο του πελάγους με καλό καιρό
- ἐξύπνου (στ. 99) = και στο ξύπνιο μου
- Νινευίτας (στ. 109) = λαός στο σημερινό Β. Ιράκ, γνωστός για τον αμαρτωλό τρόπο ζωής του, τον οποίο μετέστρεψε με το κήρυγμά του ο προφήτης Ιωνάς
- Ιωνάς (στ. 110) = όταν το καράβι που μετέφερε τον προφήτη Ιωνά βυθίστηκε, ένα κήτος τον κατάπιε, χωρίς να τον σκοτώσει – τελικά ο Ιωνάς βγήκε από την κοιλιά του κήτους αλώβητος

02

ἀπέγνωσεν (στ. 123) = ήρθε σε απόγνωση, έχασε την ελπίδα (ότι μπορεί να σωθεί)

κλαδίν (στ. 129) = δασική περιοχή

τσιμάδι (στ. 130) = τόπος καλυμμένος από κάρβουνο

ἐπίγνωσιν (στ. 138) = η επίγνωση της αμαρτίας (θεωρείται το πρώτο βήμα που οδηγεί στην πλήρη μεταμέλεια)

μη νὰ ζήσω (στ. 142) = μπας και ζήσω

τσιληπουρδίσματα (στ. 148) = απρέπειες

καλὰ οὐκ ἔθεώρειεν (στ. 161) = δεν έβλεπε καλά (είχε πρόβλημα με τα μάτια της)

κάτον (στ. 169) = γάτο

[στ. 170 & 174-5 = η αλεπού παρουσιάζεται στην ηλικιωμένη, που δεν βλέπει καλά, παριστάνοντας τη γάτα της, που έχει παρόμοιο κοκκινωπό τρίχωμα, με σκοπό να της αρπάξει την κότα]

Παρδίτση (στ. 179) = το όνομα της γάτας

λουλόγρια (στ. 180) = χαζή γριά, «τρελόγρια»

όμαλίση (στ. 181) = χαϊδέψει

τσαγκαρώνω (στ. 185) = γραπώνω

κατάνυξιν (στ. 199) = συντριβή του αμαρτωλού που συνειδητοποιεί τις αμαρτίες του (κυριολ.: «πλήρης επιβολή της ‘νύκτας’ μέσα στην ψυχή του ανθρώπου)

κόμποι (στ. 205) = παχιά δάκρυα

θάρρος (στ. 206) = ελπίδα

Μανασσῆν (στ. 213) = βασιλιάς της Π. Διαθήκης, ο οποίος έγινε από πολέμιος οπαδός του Θεού του Ισραήλ

πόρνην (στ. 213) = η μετανοημένη πόρνη της Κ. Διαθήκης

03

ἔσωνα (στ. 230) = πρόφταινα

μὲ ρέκλαν στραβοδίκωλον τὸ κωλοκούκουρόν μου (στ. 232) = με χτυπούσε με ραβδί δύο απολήξεων στο τέλος της σπονδυλικής στήλης (στα οπίσθια περίπου)

ἐβέργιζεν (στ. 233) = λύγιζε σαν βέργα

ἐσυχοπορδοκόπουν (στ. 233) = αεριζόμουν πολύ

ἐπεδυνάμουν (στ. 235) = αποδυναμώνομουν

συγχοεκοντύλιζα (στ. 239) = σκόνταφτα συχνά
 μῦθος (στ. 241) = παροιμία
 πληρώσω (στ. 249) = εκπληρώσω
 τσαμπουνίζεις (στ. 254) = τσαμπουνάς (λες ανοησίες)
 ὅμως (στ. 267) = (εδώ) και λοιπόν, πράγματι
 τάλαντον (στ. 276) = χάρισμα

04

πόδωμα (στ. 296) = δάπεδο του ιστιοφόρου
 ἀνακούρκουδα (στ. 297) = στέκοντας στα πισινά πόδια μόνο
 γρύλλωσ(ε) (στ. 299) = γούρλωσε, άνοιξε
 ἔκομπολόγησε (στ. 304) = είπε με περηφάνεια
 ὀρδίνιασεν (στ. 305) = διέταξε
 ποῦντον (στ. 307) = σημείο (πβ. αγγλ. point)
 βολίζει, τσιληπουρδᾶ και κροῦ τον (στ. 310) = βουλιάζει, κλωτσά και χτυπά (τον λύκο)
 ἐρόντζεψεν (στ. 313) = βύθισε
 ἔξεμετσουκώνει (στ. 314) = η «ματσούκα» είναι χοντρό ραβδί και μεταφορικά δηλώνει το ανδρικό μόριο – ο γαϊδαρος δείχνει το μόριό του στην αλεπού και την τρομάζει
 οὔριάζει (στ. 317) = γκαρίζει
 τσινᾶ (στ. 317) = τινάζει
 ἔξοίκισεν τὸν κόσμον (στ. 317) = ξεσήκωσε τον κόσμο, έκανε πολλή φασαρία
 μὴ νᾶ τὴν κουκουδῶση (στ. 318) = μήπως τη βιάσει
 ἀπέσω (στ. 320) = μέσα
 ἀπελατίκι (στ. 325) = ρόπαλο (εννοεί το μόριο του γαϊδάρου)
 καπάσι (στ. 326) = κάλυμμα κεφαλής αξιωματούχων ή ιερωμένων (συνεχίζει να μιλά μεταφορικά για το μόριο)
 μπουσδουγάνι (στ. 335) = σιδερένιο ρόπαλο (μεταφορικά για το μόριο)
 σκλόπους, λουμπάρδας (στ. 339) = όπλα, κανόνια (παρομοιώσεις για το μόριο)
 ἀνακαράδες βουκινεῖ (στ. 340) = κτυπά τα τύμπανα του πολέμου (παρομοίωση για το μόριο)
 μπίφαρα (στ. 341) = φλάουτα (παρομοίωση για το μόριο)

τσακάτι (στ. 348) = μέτωπο

χαρβάλωσέν μας (στ. 370) = μας «ερείπωσε», μας «διέλυσε»

ἄπρακτους (στ. 371) = ανήμπορους, ανεπιτυχείς

ὠμόσασιν γάδαρον μὴ συντύχουν (στ. 374) = πήραν ὄρκο να μην ξαναέρθουν κοντά σε γάιδαρο (το «συντυχαίνω» εδώ με τη σημασία του «συναντώ»)

νικὸν (στ. 377) = ὀνικόν, δηλαδή «γαϊδουρίσιο» – θέλει να πει ότι από σεβασμό πλέον θα τον φωνάζουν με το αρχαίο ὄνομά του, ὄχι με το δημῶδες «γάιδαρος», το οποίο στην κοινή συνείδηση ταυτίζεται με χαρακτηριστικά ὅπως το πείσμα και η χοντροκοπιά· σε δεύτερο επίπεδο, το «νικός» θυμίζει τη λέξη «νῆκος / νίκη», υποδηλώνοντας ἔτσι τη νίκη του γαϊδάρου ἐπὶ της αλεπούς και του λύκου

κατεσβόλωσεν (στ. 384) = ντρόπιασε

πάρεον (στ. 386) = τιμητικό τίτλο

Νικήτα (στ. 388) = επειδή θυμίζει τη λέξη «νίκη», θα μπορούσε ὅμως να εἶναι και ὄνομα αγίου, πράγμα που δικαιολογεί τον χαρακτηρισμό του ποιήματος με τη λέξη «συναξάριον» (= βίος αγίου)